

Flerkó Béla

by admin - csütörtök, március 26, 2015

http://otdk2015.pte.hu/ts/?page_id=788

Flerkó Béla

1924-2003

A XX. század nagy felfedezései közé tartozó neuroendokrin rendszer megismerésének meghatározó egyénisége, Flerkó Béla 1948-ban kapott sub laurea almae matris orvosi diplomát a Pécsi Orvostudományi Egyetemen, és 2001-ben Aranyérmet a Magyar Tudományos Akadémián, mely utóbbinak csak rövid ideig lehetett birtokosa. A közte lévő időt egy nagy tudós gazdag élete töltötte ki.

A háború utáni nehéz időben korán bekapcsolódott az anatómia és szövettan oktatásába, 1946-47-ben tőle, az "idős" medikustól tanultuk a szövettant és a tájanatómiát a Pécsi Anatómiai Intézetben. Az oktatás iránti korai lelkesedését mindvégig megőrizte, és 1964-ben történt egyetemi tanári kinevezésével hivatása egyik alapvető célkitűzésévé tette a lelkiismeretes, érdeklődést keltő, gondos tanítást, hogy a jövőben orvosok részére az annyira fontos alapismereteket minél eredményesebben átadhassa. Nagy gondot fordított fiatal munkatársai továbbképzésére, mai kifejezést használva valóságos posztgraduális oktatást tartott számukra. Felkészültségükre meggyőződött, mielőtt a medikusoktatásban való részvételüket engedélyezte. Tanítói szenvedélye az Intézet oktatási színvonalát olyan magasra emelte, hogy a következetes számonkérések ellenére sem tudtak hibát találni még az 50-es évek zavaros idejében sem.

A háború utáni körülmények lassú rendezésével és Szentágothai János igazgatói kinevezésével alakulhattak ki a tudományos munka végzésének a feltételei az Anatómiai Intézetben. Flerkó Béla első tudományos munkája 1950-ben jelent meg a petevezeték hámszűkületének a fejlődéséről. Visszaemlékezéseiben némi nosztalgiával gondol korai vágyára, hogy szülész-nőgyógyász lehessen, és ez adta az indítékot a női reprodukciós ciklus vizsgálatára, és ezen a téren végzett ragyogó kísérletei és azok eredményei alapozták meg hírnevét a világ endokrinológiai kutatásában. 1956-ban, mikor a neuroendokrinológia elnevezés még nem nyert polgárjogot, prágai tanulmányútja során megfelelő módszerekhez jutva oestrogenet fecskendezett a hypothalamus azon részébe, amit ma az ő vizsgálatai alapján oestrogen-szenzitív területnek ismerünk, majd a hypophysis nyéljében fokozott idegi aktivitást tudtak elvezetni. Kár, hogy az akkori események miatt ez a nagy jelentőségű kísérlet nem kerülhetett megfelelő kidolgozásra és azt követő közlésre egy olyan időben, mikor a világirodalomban, ahogy mondani szokták, a hypothalamus-hypophysis kapcsolatának a felismerése már a levegőben lógott. Ettől kezdve célratorg kísérletek sorozata következett, melyekben a különböző hypothalamus léziók hatásait tanulmányozta a belső női nemi szervek működési és szerkezeti változásain keresztül. Ezekben további bizonyítékokat talált a hypothalamus-hypophysis kölcsönhatásra, és ezek az eredmények a nemzetközi érdeklődés sodrába kerültek.

1961-ben kapta első külföldi meghívását a floridai Miami-ban rendezett Első Nemzetközi

Neuroendokrinológiai Kongresszusra - plenáris előadás tartására. Minden költségét a meghívó fizette, hogyan is mehetett volna másképp? Az előadás sikerét jelezte az 1962. évi hathónapos Los Angeles-i tanulmányút, melyre a meghívást a kongresszuson kapta.

Flerkó Béla tudományos karrierje egyenes vonalban emelkedett, és megalapozta azt a "Pécsi Iskolában" megfogalmazott elméletet a hypothalamus-hypophysis rendszer működéséről, mely ma már tankönyvi anyag. Egy monográfia formájában összegyűjtött eredményeinek átütő hatását a huszonkét nemzetközi kongresszuson tartott meghívásos előadás és újabb hathónapos tanulmányút jelzik. Az elméleti felismerések tudományos alapul szolgáltak a női ciklus zavarainak megértéséhez és racionális gyógyításához.

Flerkó Béla a 70-es években nemzetközi szakértője volt tudományterületének, intézete pedig a szakma mévelőinek zarándokhelyévé vált. Külföldi laboratóriumok szívesen látták munkatársait hosszabb-rövidebb időre, és ennek jelentőségét azokban az időben nem lehetett túlértékelni.

Munkássága hazai és nemzetközi elismerésének hosszú listáját csak szemelvénytul tudom felsorolni. 1970-ben lett az Akadémia levelező, majd 1982-ben rendes tagja. 1988-ban az Academia Europaea hívta tagjai közé. Két nemzetközi tudományos társaságban viselt elnöki tisztséget, öt társaság választotta tiszteletbeli taggá. A Kuopioi Egyetem díszdoktora, az Erfurti Egyetem emlékérmének tulajdonosa. Állami Díjat 1978-ban kapott, Szent-Györgyi Albert díjat 1992-ben, a Magyar Köztársaság Érdemrend Középkeresztjével 1995-ben tüntették ki. Még sok más emlékezőadás és kitüntetés mellett 1998-ban megkapta az Arany János Közalapítvány Nagydíját, majd a Hemingway-díjat 2000-ben, végül 2001-ben a sort a már említett Akadémiai Aranyérem zárta. Még ebben az évben Pécs város díszpolgárává választották. Száznegyvenöt közleménye 108.449 impakt faktort hozott.

Flerkó Béla tudóshoz méltó emberi nagysága a vészterhes időben mutatkozott meg igazán. Sosem tudták, bár ismételten megpróbálták, nemtelen dolgokra rávenni. Higgadtan szemlélte az akkori eseményeket, magatartását meggondoltság irányította, cselekedeteinek következményét bölcsen mérlegelte. Mindenki bizalmát és szeretetét élvezte, és sokaknak segített tanácsaival, példamutató viselkedésével.

A számtalan bel- és külföldi látogatókról, akik a híres Flerkó-vendéglátást élvezték, a sok fényképalbum és élete utolsó éveiben összeállított könyvecske tanúskodik. Emlékét elvülhetetlen kutatási eredményein túl a Pécsi Iskola folytonossága is őrzi.

Forrás:

<http://www.matud.iif.hu/03maj/szekely.html> (letöltés: 2015. március 5.)